

Laboratorinis darbas nr.5

Tema: Duomenų analizė

Užduotys

1. R duomenų rinkinį *mtcars* prijunkite prie R paieškos kelio naudodami *data()*. R duomenų rinkinio *mtcars* kintamuosius prijunkite prie R paieškos kelio naudodami *attach()*.
  - a. Nustatykite *mtcars* kintamojo *am* pradinę klasę ir pakeiskite jo klasę į faktorių *class()*, *factor()*.
  - b. Nustatykite duomenų rinkinio *mtcars* kintamųjų tipus, apskaičiuokite pagrindines skaitines charakteristikas.
  - c. Sudarykite kintamojo *cyl* santykinių dažnių lentelę ir ją pavaizduokite stulpeline diagrama;
  - d. Sudarykite kintamųjų *cyl* ir *am* kryžminę dažnių lentelę ir ją pavaizduokite stulpeline diagrama;
  - e. Nubrėžkite kintamojo *carb* skritulinę diagramą.
  - f. Tegul visos šio uždavinio diagramos bus viename grafiniame lange išsaugotos pavadinimu *mtcars.pdf*
2. Naudodami komandą *with()* apskaičiuokite duomenų rinkinio *mtcars*, kintamojo *qsec* medianą.
3. Taikydami komandą *tapply()* apskaičiuokite kiek vidutiniškai mylių/galonui nuvažiuoja automobiliai su automatine ir su mechanine pavarų dėže.
4. Išrikiuokite duomenų rinkinį *mtcars* pagal karbiuratorių skaičių *carb* didėjimo tvarka *order()*.
5. Taikant komandą *split()* suskirstykite kintamojo *carb* reikšmes pagal faktorių *am*.
6. Padalinkite duomenų rinkinio *mtcars*, kintamojo *qsec* reikšmes pagal pavaros tipą į grupes. Gautus duomenų vektorius (grupes) pavaizduokite viename grafike stačiakampių diagramomis. Grafike nurodykite kiekvieno faktoriaus pavadinimą statmenai ašiai (*las = 2*), *split()*, *boxplot()*.
7. Gauti matematinės statistikos testo rezultatai:
52, 54, 57, 49, 63, 54, 38, 46, 49, 33, 43, 40, 29, 43, 60, 69, 54, 64, 41, 63, 44, 55, 58, 41, 37, 49, 36, 43, 36, 44, 35, 54, 57, 55, 56, 56, 56, 41, 49, 63, 41, 46, 45, 55, 45, 49, 47, 37, 62, 48, 44, 45, 48, 62.
  - a. Nubraižykite santykinių dažnių histogramą.
  - b. Apskaičiuokite formos charakteristikas: asimetrijos koeficientą (angl. *skewness*); eksceso koeficientą (angl. *kurtosis*) ir pakomentuokite gautus rezultatus.
  - c. <https://www.spssanalyze.lt/dazniu-skirstiniu-formos-charakteristikos/>
8. Importuokite (nuskaitykite, įkelkite) duomenų rinkinį *Duomenys_lab5* į Rstudio. Atsitiktinių reikšmių generavimui nustatykite *set.seed(1126)*. Naudodami komandą *sample()* iš šio duomenų rinkinio atrinkite atsitiktinę 250 eilučių imtį. Naudodami imties duomenis:
  - a. apskaičiuokite kintamojo *year* padėties charakteristikas *summary()* ir nubrėžkite stačiakampių diagramą *boxplot()*, grafiniam langui uždėkite groteles (31 × 31) *grid()*.
  - b. apskaičiuokite koreliacijos koeficientus visoms nagrinėjamų kintamųjų poroms. Nubrėžkite sklaidos diagramas visoms kintamųjų poroms viename grafiniame lange.
  - c. didžiausią koreliacijos koeficientą turinčiai kintamųjų porai sudarykite tiesinės regresijos lygtį. Regresijos tiesę nupieškite ant sklaidos diagramos.

- d. komentaruose užrašykite determinacijos koeficiento reikšmę.
- e. Patikrinkite hipotezę apie koreliacijos koeficiento $\rho(\text{area}, \text{price})$ reikšmingumą, kai reikšmingumo lygmuo 0.05.
9. Sugeneruokite 500 kintamojo X reikšmių, jeigu $X \sim N(0.5, 2)$. Naudodami šios imties duomenis:
- Raskite populiacijos vidurkio pasikliautinąjį intervalą, kai $\sigma = 2$ (σ žinoma), su pasiklivimo lygmeniu $Q = 0.99$;
  - Raskite populiacijos vidurkio pasikliautinąjį intervalą, kai σ nežinomas, su pasiklivimo lygmeniu $Q = 0.95$;
  - Esant reikšmingumo lygmeniui $\alpha = 0.05$ patikrinkite parametrines hipotezes:
    - $\begin{cases} H_0: \mu = 1, \\ H_1: \mu \neq 1. \end{cases}$
    - $\begin{cases} H_0: \mu = 1, \\ H_1: \mu > 1. \end{cases}$
    - $\begin{cases} H_0: \mu = 1, \\ H_1: \mu < 1. \end{cases}$

PASTABA. Violetine spalva pažymėtos užduotys nebūtinės. Jų laboratorinio darbo nr.2 atsiskaityme nebus.

Komandos

Komanda	Paaishkinimas
factor (x)	Vektorius x koduojamas faktoriumi. Iš diskretaus kiekybinio kintamojo padaromas faktorius (kokybinis kintamasis) Pvz.: <code>factor(am, labels = c("automatic", "manual"))</code>
class (x)	Objekto x klasei nustatyti
tapply ($vector$, $index$, $function$)	Apskaičiuojamos <i>funkcijos</i> reikšmės <i>vektoriaus</i> duomenims, kiekvieno <i>indekso</i> atveju. Pvz.: <code>tapply(alga, lytis, vidurkis)</code>
order (x , $decreasing=FALSE$)	Pateikia vektoriaus x elementų indeksų vektorių, jeigu vektoriaus x elementai būtų rikiuojami didėjimo tvarka. Duomenų rinkinio <i>mtcars</i> rikiavimo pagal cilindų skaičių <i>cyl</i> didėjimo tvarka. Pvz.: <code>mtcars[order(cyl, decreasing=FALSE),]</code>
split (x , f)	Padalija vektoriaus x reikšmes į faktoriaus f grupes. Pvz.: <code>split(alga, lytis)</code>
boxplot ($x_1, x_2, \dots, x_n$)	Brėžiama kintamųjų $x_1, x_2, \dots, x_n$ stačiakampių diagrama.
axis ($side=1, at=c(), label=c(), las=2$)	Jau sukurtam grafikui leidžia pridėti stulpelių pavadinimus vienoje iš 4-ių grafiko pusių (<i>side</i>), nurodant koku eiliškumu bus surašyti pavadinimai (<i>at</i>), su <i>label</i> nurodant pavadinimus. Parametras <i>las</i> nurodo kintamųjų vardų padėtį ašies atžvilgiu: <i>las = 0</i> (rašoma lygiagračiai ašiai); <i>las = 2</i> (rašoma statmenai ašiai). Pvz.: <code>axis(side=1, at=c(1,2), labels=c("Automatine", "Rankine"), las=2)</code>

grid (n)	Grafiniam langui uždeda groteles iš $n \times n$ langelių.
with (data,f(x))	Apskaičiuojama duomenų rinkinio data , kintamojo x , funkcijos f reikšmė. Pvz.: with (mtcars,mean(mpg))
install.packages ("e1071") library (e1071) skewness (x)	Asimetrijos koeficientas $g_1 = \frac{m_3}{s^3} \qquad m_k = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^k$
install.packages ("e1071") library (e1071) kurtosis (x)	Eksceso koeficientas $g_2 = \frac{m_4}{s^4} - 3$
sample (x, n, replace = FALSE, prob = NULL)	Komanda sample () atsitiktine tvarka, iš vektoriaus x atrenka n elementų be grąžinimo. Galima nurodyti tikimybės reikšmę prob .
cor (x,y)	Apskaičiuojamas kintamųjų x ir y koreliacijos koeficientas
cor.test (x,y)	Apskaičiuojamas kintamųjų x ir y koreliacijos koeficientas ir patikrinama hipotezė apie jo lygybę nuliui.
lm (y~x)	Apskaičiuojami tiesinės regresijos lygties koeficientai.
abline (lm(y~x))	Brėžiama regresijos tiesė.
t.test (x, mu = 5, alternative = c("two.sided", "less", "greater"), conf.level = 0.95)	Tikrinama parametrinė hipotezė jog populiacijos vidurkis = 5; < 5; > 5. Kai pasiklovimo lygmuo Q = 0,95.
t.test (x, y, alternative = "two.sided", paired = FALSE, var.equal = TRUE, conf.level = 0.95)	Tikrinama parametrinė hipotezė apie kintamųjų x ir y vidurkių lygybę, nepriklausomoms imtims, kai dispersijos lygios, esant pasiklovimo lygmeniui Q = 0,95.
density (x)	neparametrinis histogramos glodinimas
boxplot ()	Brėžiama stačiakamių (dėžučių) diagrama
attach ()	Duomenų sistema (kintamieji, jų struktūra rinkinyje) prijungiama prie R paieškos kelio
data ()	R duomenų rinkiniui prijungti, bei R duomenų rinkinius pristatyti.
data (dat)	Prie R paieškos kelio prijungiamas R duomenų rinkinys dat
table (cut(d3,int))	...